

SIGNS: (1975-81)

EEN WETENSCHAPPELIJK TIJDSCHRIFT IN TRANSATLANTISCH PERSPECTIEF

IEME VAN DER POEL

Het Amerikaanse feministische tijdschrift *Signs* is een belangrijke bron voor de receptie van het Franse feminisme in Amerika. Bovendien geeft het een indruk van het verschil tussen de academische, Amerikaanse vrouwenstudies enerzijds, en de literair en politiek getinte Franse vrouwenbeweging anderzijds. Ieme van der Poel analyseert de jaargangen van *Signs* tussen 1975 en 1981 vanuit deze gezichtspunten.

In zijn nogal geruchtmakende studie over de Franse intellectuelen, *Le Pouvoir intellectuel en France*, onderscheidt Régis Debray een drietal fasen in de intellectuele geschiedenis van Frankrijk in de twintigste eeuw. Rond 1900 vond het culturele debat vooral plaats in wetenschappelijke kring en binnen de muren van de universiteiten. Tijdens het Interbellum verschoof het zwaartepunt van het intellectuele leven naar de uitgeverijen en de literaire tijdschriften. Dit was de tijd waarin André Gide de scepter zwaaide bij *La Nouvelle revue française* en Sartre, mede dankzij het succes van *Les Temps modernes*, uitgroeide tot een intellectueel van wereldfaam. Sinds het begin van de jaren zestig hebben de media de leidende rol van de tijdschriften overgenomen.¹ De talkshow is nu de plaats waar gepolemiseerd wordt en waar literaire ruzies worden uitgevochten, onder leiding van televisiepersoonlijkheden als Pivot, Reich-Ranicki of Van Dis.

Dat de publieke invloed van literaire tijdschriften tanende is, staat buiten kijf. Een van de redenen hiervoor is dat zij minder snel op actuele gebeurtenissen kunnen inspelen dan de nieuwe media. De vraag is echter of dit bezwaar ook geldt voor de meer wetenschappelijk gerichte tijdschriften voor literatuur. In het nu volgende zal aan de hand van het Amerikaanse feministische tijdschrift *Signs* worden duidelijk gemaakt in hoeverre wetenschappelijke tijdschriften een rol (kunnen) spelen bij de overdracht van intellectuele ideeën. Het gedachtegoed dat mij in dit speciale geval voor ogen staat, is de zogenaamde *French Thought*, een conglomeraat van soms nogal uiteenlopende theorieën op het gebied van de literatuurwetenschap, de filosofie en de psychoanalyse. Wat denkers als Michel Foucault, Jacques Lacan en Julia Kristeva gemeen hebben, is, behalve de plaats en de tijd waarin zij schreven – Parijs in de jaren zestig – een als vanzelfsprekend politiek-links engagement.

Vanaf het midden van de jaren zeventig maakte het werk van deze op en top Franse intellectuelen, die het Engels vaak niet of nauwelijks machtig waren, furore aan de Amerikaanse universiteiten. Een ontwikkeling die, gezien het feit dat zij in hun land van herkomst op voet van oorlog verkeerden met het wetenschappelijke establishment, nogal opmerkelijk is. De meeste van deze auteurs zagen zichzelf dan ook liever als intellectueel, filosoof of vertegenwoordiger van de literaire avant-garde dan als wetenschapper. Binnen deze nieuwe Franse filosofie speelden feministische theorieën een belangrijke rol. Een rol waarvan het blijvende belang nog onlangs werd

benadrukt door Edward Said in een essay waarin hij onder meer stil staat bij de betekenis van denkers zoals Roland Barthes en Michel Foucault voor zijn persoonlijke ontwikkeling als intellectueel.²

Als beginpunt van mijn onderzoek neem ik 1975, het jaar waarin het feministische tijdschrift *Signs* werd opgericht. Mijn analyse eindigt in 1981, wanneer het nieuwe Franse feminisme zich definitief een plaats heeft verworven in de Amerikaanse, universitaire wereld. Hiervan getuigt het overweldigende succes van de bloemlezing *New French Feminisms* (1980) van Elaine Marks en Isabelle de Courtivron, alsmede het feit dat het toonaangevende *Yale French Studies* in dat jaar een themanummer wijdde aan het nieuwe Franse feminisme, met bijdragen van onder anderen Gayatri Chakravorty Spivak, Shoshana Felman, Naomi Schor, Ann Rosalind Jones en Alice Jardine.³

Mijn analyse is tweeledig. In de eerste plaats zal ik aan de hand van de opeenvolgende jaargangen van *Signs* laten zien hoe de receptie van het Franse feminisme in grote lijnen verliep. In de tweede plaats hoop ik aan de hand van de uit het Frans vertaalde teksten die in deze periode in *Signs* verschenen, iets duidelijk te maken van het verschil in klimaat dat er bestond tussen de academische, Amerikaanse vrouwenstudies enerzijds, en de overwegend literair en politieke wereld van de Franse vrouwenbeweging anderzijds. Het gaat mij hierbij dus niet in de eerste plaats om de geschiedenis van het tijdschrift *Signs* zelf, maar om het belang van dit tijdschrift als historische bron voor een episode uit de intellectuele geschiedenis van de twintigste eeuw.

Signs was aanvankelijk een interdisciplinair tijdschrift voor vrouwenstudies in de breedste zin van het woord. In de loop der jaren veranderde dit en verschoof het accent van een sociologische benadering naar kwesties van filosofische en literair-theoretische aard. In 1975, het eerste jaar van zijn bestaan, publiceerde het blad een drietal teksten die voor ons onderwerp van belang zijn. De eerste betrof de Engelse vertaling van een hoofdstuk uit *On Chinese Women* (*Des Chinoises*, 1974) van Julia Kristeva, waarmee deze auteur tevens haar intrede deed in de Engel-Saksische, universitaire wereld. De tweede tekst was een interview met de Franse schrijfster Marguerite Duras, de derde een essay van Eileen Showalter, getiteld: 'Literary Criticism'.

De keuze van het essay van Kristeva hing ongetwijfeld samen met het feit dat *Des Chinoises* het enige boek van deze auteur is dat bij de Franse feministische uitgeverij *Des Femmes* verscheen. Daarnaast heeft mogelijk ook het onderwerp een rol gespeeld, aangezien *Signs* in de eerste jaren van zijn bestaan veel aandacht schonk aan de positie van vrouwen in de Derde Wereld, niet in de laatste plaats aan die van vrouwen in China, een land dat in deze periode op linkse intellectuelen wereldwijd een grote aantrekkingskracht uitoefende. Het onderwerp van Kristeva's essay is veeleer historisch dan theoretisch en houdt nauwelijks of geen verband met de nieuwe, feministische theorieën.

De keuze van Duras is nogal verrassend, omdat haar naam niet direct verbonden is met het feminisme of de feministische kritiek. Daar staat tegenover dat zij aanvankelijk wel behoorde tot de sympathisanten van de Franse vrouwenbeweging. Dit verklaart dan ook de keuze van *Signs*, waarbij nog kan worden opgemerkt dat het in deze beginjaren lastig geweest zal zijn om geschikte Franse, feministische teksten te vinden, aangezien bij de Franse vrouwenbeweging de collectieve arbeid en daarmee de anonimiteit hoog in het vaandel stonden. Duras werd mogelijk vooral geschikt gevonden, omdat zij een vrouw en een moderne Franse auteur was.

Showalter geeft een vrijwel compleet overzicht van de verschillende vormen van feministische literatuurtheorie in de Verenigde Staten. Haar oordeel over de stand van

zaken van de jonge wetenschap is overwegend positief, al ziet ze het als een belangrijke tekortkoming dat het onderzoek, zoals ze zegt, ‘hardnekkig empirisch’ blijft en beschikt over ‘relatief weinig theorie en abstractie’.⁴

Het is de moeite waard om Showalters artikel te vergelijken met de feministische theorie zoals die vanaf het begin van de jaren zeventig in Frankrijk tot ontwikkeling was gekomen. De belangrijkste overeenkomst is gelegen in het feit dat beide de nadruk leggen op de interactie die er bestaat tussen het schrijven enerzijds, en de theoretische benadering van literaire teksten anderzijds. Of, om Showalter te citeren: ‘the correspondence and interplay between what is read and written and what is lived’ (437). Showalters beschrijving van de Amerikaanse situatie is zowel van toepassing op het Franse poststructuralisme als op de daaraan nauw verwante feministische kritiek, zoals die onder meer ontwikkeld werd in de kringen rond de groep *Psych et Po*.⁵

Daarnaast spreekt Showalter haar waardering uit voor de alternatieve literatuurgeschiedenis zoals die onder invloed van de pas opgerichte programma’s in vrouwenstudies in de Verenigde Staten tot ontwikkeling kwam. Zij neemt een soortgelijke ontwikkeling waar bij studieprogramma’s die zich bezig houden met de geschiedenis en cultuur van zwarten en andere etnische minderheden. De parallel die Showalter hier trekt tussen de vrouwenbeweging en de emancipatie van de etnische minderheden in de jaren zestig en zeventig is specifiek Amerikaans te noemen. Ook al waren er in Frankrijk wel feministes, zoals Christine Delphy en – in mindere mate – Simone De Beauvoir die een verband zagen tussen de vrouwenstrijd enerzijds en die van de zwarten en het militante, Franse regionalisme anderzijds. Deze emancipatorische bewegingen hadden geen enkele invloed op de literaire canon in Frankrijk, die, tot op de dag van vandaag, in grote lijnen onveranderd is gebleven.⁶ Een verklaring hiervoor is te vinden in het feit dat Frankrijk geen strijdbare etnische minderheid kende van eenzelfde omvang en invloed als de beweging voor de burgerrechten in de Verenigde Staten. Het verbond tussen *Women’s Lib* en *The Civil Rights Movement* kan worden beschouwd als één van de karakteristieke eigenschappen van het Amerikaanse feminisme.⁷

In 1976 publiceerde *Signs* een vertaling van ‘The Laugh of the Medusa’ (‘Le rire de la Méduse’) van Hélène Cixous.⁸ Cixous behoorde van het begin af aan ook tot de buitenlandse medewerkers van *Signs*. ‘The Laugh of the Medusa’ was oorspronkelijk een pamflet waarin Cixous een lans brak voor de *écriture féminine*, een stijl van schrijven waarin het specifiek vrouwelijke zou zijn geïncorporeerd. Op het moment dat *Signs* het essay van Cixous publiceerde, was deze experimentele manier van schrijven in Frankrijk het voorwerp van hevige kritiek. De Beauvoir, die aanvankelijk een nogal verzoenende houding had aangenomen, behoorde tot de voornaamste tegenstanders van dit nieuwe schrijven. Cixous’ tegenaanval richtte zich op die schrijfsters in Frankrijk die trouw bleven aan het denken van Freud en andere mannelijke theoretici, door Cixous ‘the cops of the signifier’ genoemd. In haar artikel benadrukt Cixous het feit dat het onmogelijk is om een vrouwelijke praktijk van schrijven te theoretiseren:

- > For this practice can never be theorized, enclosed, coded [...] it does and will take place in areas other than those subordinated to philosophico-theoretical domination. It will be conceived of only by subjects who are breakers of automatisms, by peripheral figures that no authority can ever subjugate.⁹

De invloed van deze tekst in kringen van Amerikaanse feministes was aanzienlijk, waarbij nogal opmerkelijk is dat dit zeer polemische essay, waarin impliciet een aanval werd gedaan op zowel het werk van Luce Irigaray als dat van Julia Kristeva, de status verkreeg van literatuurtheoretisch geschrift, een status die het in de oorspronkelijke, Franse context geenszins bezeten had. Het essay van Cixous was in de eerste plaats bedoeld als een literaire tekst, een vingeroefening in de roemruchte *écriture féminine*. Cixous' proza is gepassioneerd, poëtisch en bij vlagen ook zeer grappig. Kenmerken die bij de receptie ervan in de Verenigde Staten grotendeels over het hoofd werden gezien.

In dezelfde jaargang maakte Annette Kolodny de balans op van de laatste ontwikkelingen op het gebied van de feministische kritiek in de Verenigde Staten zoals Showalter dat een jaar eerder had gedaan. Kolodny komt tot een conclusie die weinig verschilt van die van Showalter: zowel de zwakte als de sterkte van de feministische kritiek is gelegen in zijn diversiteit. Ook in 1976 was de impact ervan op de universitaire gemeenschap gering gebleven.¹⁰

In 1977 beperkten de bijdragen in *Signs* met betrekking tot de feministische kritiek zich tot een klein aantal artikelen op het gebied van de literatuurgeschiedenis van vrouwen. Om toch een indruk te krijgen van de laatste ontwikkelingen op dit gebied, zij verwezen naar het artikel dat Domna Stanton, een van de redactieleden, in ditzelfde jaar publiceerde in het Franse avant-gardistische tijdschrift *Tel Quel*. Hierin deed ze verslag van de stand van zaken met betrekking tot de ontwikkeling van vrouwenstudies in de Verenigde Staten. In haar essay stak Stanton de loftrumpet over twee jonge, Amerikaanse wetenschappers, Nancy Miller en Naomi Schor, die de *nouvelle critique* of het poststructuralisme probeerden te verbinden met de feministische ideologie. Of, zoals Schor het zelf formuleerde: 'formalism offers feminist critics the necessary instruments for the precise and objective analyses they need [...] semiotics and ideological criticism can be complementary. Combined they give rise to the tone which distinguishes the best efforts in this field: a tone of controlled rage.'¹¹

Terwijl de Amerikaanse feministes aanvankelijk weinig op hadden met de door mannen bedachte *French Theory*, die onder meer van grote invloed was op de zogenaamde *Yale-critics* in de Verenigde Staten, maken zowel Schor als Stanton zich sterk voor een vorm van feministische literatuurtheorie die op structuralistische leest is geschoeid. Dit kan worden uitgelegd als een poging om iets te ondernemen tegen de kritiek dat de feministische benadering van literatuur te impressionistisch en te weinig theoretisch zou zijn. In haar stuk verwerpt Stanton zowel het gedachtegoed van Freud als dat van Lacan en breekt een lans voor Jung en diens opvattingen over androgynie. Hier ligt een belangrijk verschil tussen het Amerikaanse en het Franse feminisme. Dit laatste heeft nooit enige belangstelling aan de dag gelegd voor Jung.¹² Freud was rond het midden van de jaren zeventig omstreden, maar nog altijd actueel. Lacan behoorde sinds de publicatie van zijn *Ecrits* in 1966 tot de meest invloedrijke intellectuelen in Frankrijk. Het 'nieuwe' feminisme baseerde zich voor zijn opvattingen over mannelijk en vrouwelijk voor een belangrijk deel op de psychoanalyse van Lacan.

In de zomer van 1978 publiceerde *Signs* twee belangrijke essays over de Franse vrouwenbeweging. In 'Women and Literature in France' gaf Elaine Marks een overzicht van de verschillende stromingen die tezamen de feministische avant-garde in Frankrijk vormden.¹³ Vergeleken bij artikelen die in de voorgaande jaren in *Signs* waren verschenen, markeert het essay van Marks de overgang van een puur informatieve opstelling naar een meer persoonlijke, ideologisch gekleurde benaderingswijze. In de eerste

plaats benadrukt Marks het onderscheid dat in Frankrijk dient te worden gemaakt tussen het universitaire feminisme enerzijds, en de feministische avant-garde anderzijds. Net als in de Verenigde Staten houdt het universitaire feminisme zich voor een belangrijk deel bezig met het werk van vrouwelijke auteurs uit het verleden. De avant-garde daarentegen probeert een verbinding te leggen tussen een feministische opstelling en stromingen binnen de maatschappij die zich verzetten tegen het logocentrisme van de Westerse filosofie en die, om met Elaine Marks te spreken, het 'hanige Carthesiaanse ego' aan het wankelen proberen te brengen. De auteur verbindt hieraan de volgende conclusie: 'if there is no world outside the text [...] and if language has been until now exclusively phallogentric, then the study of language and the unconscious must have the highest priority for all women desirous of liberation'.¹⁴

In haar 'Report from Paris' komt Carolyn Greenstein Burke tot een vergelijkbare conclusie: in de strijd voor de bevrijding van vrouwen dienen de studie van taal en van het onderbewuste centraal te staan. Burkes artikel is bovendien opmerkelijk omdat hier voor het eerst in de geschiedenis van *Signs* de namen van Cixous, Irigaray en Kristeva bij elkaar staan, als zouden zij binnen de Franse feministische kritiek één en dezelfde richting vertegenwoordigen. Wie enigszins op de hoogte is van de intellectuele geschiedenis van Frankrijk, zal weten dat dit geenszins het geval is. Niet alleen behoren de auteurs in kwestie tot verschillende coterieën die – voorzichtig uitgedrukt – elkaars gezelschap bij voorkeur mijden, maar ook hun opvattingen over vrouwelijkheid en het vrouwelijke schrijven lopen sterk uiteen. De overeenkomst is hoofdzakelijk gelegen in het feit dat zij zich ongeveer gelijktijdig losmaakten uit de anonimiteit van de vrouwenbeweging in Frankrijk en de seksuele differentie tot uitgangspunt namen voor hun theoretische inzichten.

In 1978 verschenen er in *Signs* geen artikelen op het gebied van de feministische literatuurkritiek. Wel publiceerde Domna Stanton een essay, waarin ze uitvoerig stilstond bij de belangrijke, institutionele verschillen tussen Amerikaanse feministes en hun Europese zusters en dat als de pendant gezien kan worden van het artikel dat ze over dit onderwerp in 1977 in *Tel Quel* publiceerde. Zo werd er in de Verenigde Staten aanzienlijk meer gedaan – ook in financieel opzicht – om de nieuwe discipline vrouwenstudies van de grond te krijgen dan in de meeste Europese landen. Gevolg daarvan was dat, met name in Frankrijk, een belangrijk deel van het feministische denken tot ontwikkeling kwam buiten de universiteiten.¹⁵

In 1979 publiceerde *Signs* een uitvoerige studie over *De tweede sexe* (1949) door Dorothy Kaufmann-McCall. In haar artikel wijst Kaufmann op het belang van De Beauvoirs feminisme voor de nieuwe generatie. Tegelijkertijd laat ze zien in hoeverre De Beauvoirs ideeën beïnvloed waren door de filosofie van Sartre. In hetzelfde nummer is een lang interview met De Beauvoir opgenomen, van de hand van Alice Jardine. Het stuk van Jardine is hier om twee redenen van belang. In de eerste plaats brengt Jardine naar voren dat zij, in weerwil van haar bewondering voor De Beauvoir, in het licht van de nieuwste filosofische inzichten, steeds meer moeite heeft met De Beauvoirs opvatting dat de maatschappelijke achterstand van vrouwen uitsluitend historisch en sociaal bepaald zou zijn.¹⁶

Op haar beurt laat De Beauvoir zich in dit interview, dat voor een publiek buiten Frankrijk was bestemd, veel openlijker uit over de verschillende vertegenwoordigers van het Franse feminisme dan ze dit ooit in Frankrijk heeft gedaan. Kennelijk voelde ze zich tegenover de lezers van *Signs* niet langer verplicht aan haar rol van vredeestichtster die, als oermoeder van het Franse feminisme, als het ware boven de vele elkaar bestrijdende partijen en partijtjes stond. Zo wordt duidelijk dat De

Beauvoir wel enige waardering heeft voor de feministische psychoanalyse, zoals die is ontwikkeld door Irigaray. Daarentegen heeft ze geen goed woord over voor het werk van Cixous en Kristeva.

De Beauvoirs positie binnen het feminisme van de jaren zeventig wordt heel goed geïllustreerd in het volgende fragment:

- A.J. > I wonder if women don't have a different relation to language than men do at the level of enunciation; is it simply a function of their social situation, or is it more complicated than that?
- S.B. > For me, it comes from the social situation. I consider it almost antifeminist to say that there is a feminine nature which expresses itself differently, that a woman speaks her body more than a man, because after all, men also speak their bodies when they write. Everything is implicated in the work of a writer.¹⁷

De Beauvoir houdt derhalve vast aan de opvattingen die ze indertijd in *De tweede sexe* had geformuleerd, terwijl Jardine, blijkens de wijze waarop ze haar vragen formuleert, hoe langer hoe meer geneigd is tot een opvatting die rekening houdt met het differentiedenken, zoals dat binnen het Franse feminisme van de tweede generatie ontwikkeld werd.

In 1980 publiceerde *Signs* een zeer belangrijk essay van Irigaray: 'When our lips speak together' ('Quand nos lèvres se parlent'). Net als Cixous' 'Medusa' is het een pamflet, zij het dat de polemische lading een andere is. Irigaray legt de nadruk op de seksuele gelijkheid in plaats van het verschil. Deze gelijkheid realiseert een vrouw in haar liefde voor een andere vrouw, waarin ze iets terugvindt van de paradijselijke staat van haar vroegste kindertijd, toen ze nog één was met haar moeder. Irigarays kritiek richt zich op Freud en een door mannen en mannelijke waarden gedomineerde maatschappij en bevat geen enkele verwijzing naar de verdeeldheid binnen de vrouwenbeweging in Frankrijk, zoals dat het geval was in 'Medusa' van Cixous.

In het winternummer van *Signs* uit datzelfde jaar geeft Cheri Register een overzicht van de laatste ontwikkelingen op het gebied van de feministische kritiek. Haar conclusie verschilt weinig van die van haar voorgangsters, zoals Showalter en Kolodny:

- > We have transformed neither literary criticism nor the world. Those basic, commonsense questions are as pressing as ever: What are we doing really? What is feminist about that? What makes it literary criticism?¹⁸

De conclusie van Register lijkt te suggereren dat de ontwikkeling binnen de feministische kritiek in Amerika enigszins tot stilstand was gekomen en dat de invloed ervan binnen het veld van de literatuurwetenschap gering was. Toch blijkt uit het werk van individuele wetenschappers, zoals Alice Jardine en Domna Stanton dat hun houding ten aanzien van de *French Theory* zich in de afgelopen jaren wel degelijk gewijzigd had. Zo schrijft de laatste in een artikel uit 1980:

- > The process and the products of American feminist methodologies will be markedly enriched if we tap the potential from two areas which are central to the *écriture féminine*. The first is the considerable work of feminist linguistics, which has not received the attention it deserves in American Women's Studies [...] No less important, American feminist critics, looking to the work of French

women, might come to terms with the female unconscious, a problematic which we have ignored or denied because of its predominantly Freudian, phallocratic conception. Going beyond the articulation of feminist protest against the canonical psychoanalytic text, which we found in De Beauvoir, Friedan, Millett, Greer and Firestone, we can call upon Cixous, Irigaray and Kristeva to help us investigate and delineate the no-man's land of a female unconscious.¹⁹

Stantons aanbevelingen lijken direct effect te hebben gesorteerd. Nog in datzelfde jaar 1980 verscheen de succesvolle bloemlezing uit het werk van Franse feministische auteurs: *New French Feminisms* door Elaine Marks en Isabelle de Courtivron. Naar eigen zeggen kwam deze publicatie voort uit de wens, 'met hun Amerikaanse lezers iets te delen van het gevoel van opwinding dat we zelf kregen toen we ons verdiepten in het Franse feminisme in al zijn verscheidenheid.'²⁰

Amper een jaar later werd de bewering van Register, als zou de nieuwe, feministische kritiek niet meer dan een randverschijnsel zijn, geloochenstraft door de verschijning van een tweede, belangrijke publicatie op dit gebied. Het toonaangevende tijdschrift *Yale French Studies* bracht een speciaal nummer uit onder de titel: 'Feminist Readings: French Texts/American Contexts'. Hieruit blijkt zonneklaar dat het nieuwe, Franse feminisme aan de Amerikaanse universiteiten inmiddels was uitgegroeid tot een factor waarmee gerekend diende te worden. De *French-American connection* was een feit.

De jaargangen 1975-1980 van *Signs* geven een goed beeld van de ontwikkeling van de Amerikaanse feministische kritiek in deze periode. Aanvankelijk vierde het pragmatisme hoogtij, de invloed van Simone De Beauvoir was groot en er bestond een gereede afkeer van de psychoanalyse. In de loop der jaren won het theoretische denken steeds meer veld en ook de aandacht voor de Lacaniaanse psychoanalyse nam hand over hand toe. Dit betekent echter geenszins dat het Amerikaanse feminisme een getrouwe kopie van het Franse feminisme zou zijn. Vanaf het allereerste begin bestond er een sterke band tussen de feministische kritiek en *ethnic and cultural studies*. Uit deze hoek kwam ook al vrij snel de eerste kritiek op het Franse feminisme – onder anderen geformuleerd door Gayatri Chakravorty Spivak – dat te veel op Europa en op de problematiek van blanke vrouwen gericht zou zijn.

Het feit dat *Signs* in deze periode opmerkelijk veel aandacht besteedde aan het Franse feminisme, was het directe gevolg van de snelle opkomst van het vak vrouwenstudies in de Verenigde Staten. Aanvankelijk beperkte het literatuuronderzoek op dit gebied zich vooral tot de bestudering van het werk van 'vergeten', vrouwelijke auteurs. In een tijd echter waarin de *French Theory* aan de letterenfaculteiten hoogtij vierde, werden de feministische onderzoeksters zich al snel bewust van de noodzaak van een specifiek feministische, theoretische benadering. Men ging op zoek naar een vrouwelijke pendant van de *French Theory* en vond die met name in het werk van drie auteurs van wie de naam verbonden was met de Franse vrouwenbeweging: Julia Kristeva, Hélène Cixous en Luce Irigaray.

Bij de receptie van deze auteurs heeft *Signs* een belangrijke rol gespeeld. Niet alleen door hun werk in vertaling bij het Amerikaanse publiek te introduceren, maar ook door het theoretische karakter ervan te versterken. Zo ondertekent Cixous de Amerikaanse vertaling van haar 'Medusa' met 'Hélène Cixous, University of Paris XVIII - Vincennes'. Deze in academische kringen gebruikelijke toevoeging treft men in de oorspronkelijk Franse uitgave van dezelfde tekst niet aan. Evenzo werd de Amerikaanse uitgave van het proefschrift van Julia Kristeva, *La Révolution du langage poétique*

uit 1974, met de helft bekort. Het meer literaire, tweede gedeelte werd weggelaten, waardoor het theoretische karakter van deze studie als het ware werd uitvergroet.

Ten slotte geeft de wijze waarop *Signs* de vertegenwoordigsters van het Franse feminisme in de Verenigde Staten introduceerde, een goed beeld van de verschillende status die intellectuelen in beide landen bezitten. Terwijl iemand als Hélène Cixous er zich in Frankrijk juist op toeleigde haar academische status – ze debuteerde met een proefschrift over James Joyce – te verruilen voor die van literair auteur, stelden de pioniersters bij *Women’s Studies* juist alles in het werk om aan het adagium van impressionisme te ontsnappen en voor   chte wetenschappers te worden aangezien. De geschiedenis van *Signs* maakt duidelijk hoe dit verschil, dat in eerste instantie te maken heeft met de cultuur van beide landen, evenzeer van invloed was op de receptie van het werk van de desbetreffende auteurs. Zo kon het gebeuren dat de poëzie en het hermetisme van een linkse avant-garde aan de overzijde van de oceaan de status verkregen van theorie.

•> IEME VAN DER POEL doceert Franse letterkunde en cultuurgeschiedenis aan de Universiteit van Amsterdam. Zij is tevens redacteur van *Armada*.

1. Régis Debray, *Le Pouvoir intellectuel en France*, Ramsay, Parijs, 1979, 49-115.
2. Vglk. Edward W. Said, ‘The Franco-American Dialogue: A Late Twentieth-Century Reassessment’, in: *Theory Travelling* [red. Ieme van der Poel en Sophie Bertho], Fairleigh Dickinson University Press, Madison, nog te verschijnen.
3. *New French Feminisms* [red. Elaine Marks en Isabelle de Courtivron], University of Massachusetts Press, Amherst, 1980; ‘Feminist Readings: French Texts/American Contexts’, [red. Colette Gaudin, Mary Jean Green et al.], in: *Yale French Studies*, 62 (1981).
4. Showalter, ‘Literary Criticism’, 436.
5. Over de overeenkomst tussen het poststructuralisme en de Franse feministische kritiek, vglk. Ieme van der Poel, *Une révolution de la pensée: mao  sme et féminisme    travers ‘Tel Quel’, ‘Les Temps modernes’ et ‘Esprit’*, Rodopi, Amsterdam/Atlanta, 1992, 161-165 en 197-232.
6. Vglk. ‘Simone de Beauvoir interroge Jean-Paul Sartre’, in: *L’Arc*, 61 (mei 1975), 7, en Christine Delphy, ‘Proto-féminisme et anti-féminisme’, in: *Les Temps modernes*, mei 1975, 1474.
7. Vglk. Marie-Christine Granjon, ‘Le Féminisme radical américain’, in: *Raison présente*, 33 (1974/1975), 54-55.
8. Hélène Cixous, ‘The Laugh of the Medusa’ [vert. Keith Cohen en Paula Cohen], in: *Signs* 4, (1976), 892.
9. Cixous, ‘Medusa’, 883.
10. Annette Kolodny, ‘Literary Criticism’, in: *Signs* vol. 2 (1976), 420.
11. Naomi Schor, ‘Mother’s Day: Zola’s Women’, geciteerd door Domna Stanton, ‘Women’s Studies’, in: *Tel Quel* 71/73 (herfst 1977), 126-127.
12. Een uitzondering vormt *Le Malentendu du Deuxième sexe* (1969) van de Belgische schrijfster Suzanne Lilar. Dit valt wellicht te verklaren uit het feit dat Lilar als Belgische, meer vertrouwd was met de Angel-Saksische, feministische traditie dan de meeste schrijfsters en filosofen in Frankrijk. Een voorbeeld hiervan vormt Virginia Woolf, van wie het werk een vast referentiepunt vormt voor zowel Lilar als voor Stanton en het Amerikaanse feminisme in het algemeen.
13. Elaine Marks, ‘Women and Literature in France’, in: *Signs*, vol. 3, no. 4 (1978), 832-843.
14. Marks, ‘Women and Literature’, 842.
15. Zowel Luce Irigaray als Hélène Cixous waren aanvankelijk werkzaam aan de experimentele Universiteit van Vincennes, een product van mei 1968. Irigaray, verbonden aan de vakgroep psychoanalyse, werd echter in 1974 ontslagen, omdat ze zich te kritisch betoonde ten aanzien van de denkbeelden van Jacques Lacan, wiens adepten in de vakgroep oppermachtig waren. Hélène Cixous doceerde weliswaar vrouwenstudies aan Vincennes, maar stond uiterst kritisch tegenover het aldaar gevoerde beleid. In feite voelde ze zich veel meer verwant met de groep *Psych et Po*, die geen banden met de universitaire wereld onderhield en aan de wieg stond van de feministische uitgeverij *Des femmes*. Julia Kristeva maakte aanvankelijk deel uit van de redactie van het literaire tijdschrift *Tel Quel*, een groep die op voet van oorlog verkeerde met *Psych et Po*. Anders dan bij Irigaray en Cixous, is het denken van Kristeva sterk bepaald door dat van Freud. Sinds 1977 doceert zij aan de Universiteit Paris VII, waar zij verbonden is aan de vakgroep Sciences des Textes et des Documents.

16. Alice Jardine, 'Interview with Simone de Beauvoir', in: *Signs*, vol. 5, no. 2 (1979), 224-225.
17. Jardine, 'Interview', 230.
18. Cheri Register, 'Literary Criticism', in: *Signs*, vol. 6, no. 2 (1980), 282.
19. Domna Stanton, 'Language and Revolution', in: Hester Eisenstein en Alice Jardine (red.), *The Future of Difference*, G.K. Hall & Co., Boston, Massachusetts, 1980, 81.
20. 'Why this book?', in: *New French Feminisms* [red. Elaine Marks en Isabelle de Courtivron], The Harvester Press, Brighton, 1981, 10 (voorwoord).